

ÅRSRAPPORT 2017

Innhold

Om Kredittforeningen for Sparebanker (KfS) _____	3
Styrende organer og organisasjon _____	5
Nøkkeltall _____	6
Årsberetning _____	7
Resultatregnskap _____	11
Balanse _____	12
Kontantstrømoppstilling _____	13
Notehenvvisning _____	14
Noter til regnskapet _____	15
Erklæring i samsvar med verdipapirhandelsloven § 5-5 _____	34

Om Kredittforeningen for Sparebanker (KfS)

Visjon og mål

Selskapets visjon er å være en ledende leverandør av kreditt til mindre og mellomstore norske sparebanker.

KfS utsteder obligasjoner i kapitalmarkedet og låner midlene ut til sparebankene. Dette bidrar til bedre tilgang på langsiktige lån for bankene til konkurransedyktige vilkår.

Etablering

KfS ble stiftet i 2004. Eierandelskapitalen på kr 50 mill. ble tegnet av 49 sparebanker og Eiendoms kreditt AS. KfS er registrert med organisasjonsnummer 986 918 930.

Offentlig godkjenning, tilsyn og vedtekter

KfS har konsesjon som kredittforetak. Finanstilsynet fører tilsyn med virksomheten. Vedtektene kan ikke endres uten Finanstilsynets godkjenning. Vedtektene ligger på foretakets hjemmeside <http://www.kredittforeningen.no>.

Juridisk struktur

KfS har konsesjon som kredittforetak og er organisert som en kredittforening etter samvirkeprinsipper. I et slikt foretak vil ikke avkastning på egenkapitalen, men brukernytten være det bærende motiv for virksomheten. Brukerne, eller medlemmene, vil i fellesskap være eiere av foretaket uten at det enkelte medlem har eierskap til noen definert andel av egenkapitalen. Medlemmene har begrenset økonomisk ansvar og er ikke forpliktet utover innskutt medlemsinnskudd.

Utlån og kredittpolicy

KfS tilbyr hovedsakelig lån med løpetid mellom ett og fem år. Lånene gis som enkle standardiserte gjeldsbrevlån med rentefastsettelse for tre måneder av gangen. Utlånene finansieres med innlån med samme løpetid og rentebetingelser. Lånene løper uten avdrag til forfall.

Styret fastsetter en individuell kredittramme på den enkelte sparebank. Kredittrammen baseres på

bankens ansvarlige kapital og kredittkvalitet og kan utgjøre inntil størrelsen på bankens tellende ansvarlige kapital, men begrenset av størrelsen på den ansvarlige kapital i KfS. I vurdering av kredittkvalitet baserer KfS seg på eksterne kredittanalyser, og annen offisiell tilgjengelig informasjon fra og om banken. Den enkelte bank kan, innenfor sin samlede kredittramme, fordele sine låneopptak i KfS på flere ulike forfallstidspunkt for å redusere refinansieringsrisikoen. Lån som forfaller på et bestemt tidspunkt kan ikke utgjøre mer enn 1/3 av tellende ansvarlig kapital i banken, maksimert til 2/3 av KfS sin ansvarlige kapital på det tidspunkt lånet ble innvilget.

Ved utbetaling av lån trekkes et medlemsinnskudd på minimum 3 % av lånebeløpet. Ved innfrielse blir medlemsinnskuddet tilbakebetalt under forutsetninger angitt i vedtektene.

KfS er et «non-profit» foretak. Marginen på utlån legges på et nivå som dekker kostnader, utbytte på egenkapitalbeviskapitalen og skatt.

Innlån

Utlånene finansieres ved utstedelse av obligasjonslån i det innenlandske markedet. Dersom muligheten åpner seg kan det bli aktuelt å bruke de internasjonale kapitalmarkedene. Obligasjonslån vil som hovedregel bli notert på Nordic ABM.

KfS utsteder både obligasjoner med flytende rente med rentefastsettelse for tre måneder av gangen, og obligasjonslån med fast rente i hele lånets løpetid. Hvert obligasjonslån bygges typisk opp gjennom utstedelse av flere transjer etter hvert som nye lån utbetales. Obligasjonslånene har normalt en låneramme på kr 500-600 mill. Ved behov vil KfS også utstede sertifikatlån med opptil 12 mnd. løpetid. Med unntak av alle typer ansvarlig lånekapital er all gjeld i KfS likestilt i prioritetsrekkefølgen. De viktigste kjøperne av obligasjonslån og sertifikater er pengemarkeds- og obligasjonsfond, forsikringsselskaper og pensjonskasser.

Kapitalforvaltning

I forvaltning av egne midler legger KfS stor vekt på sikkerhet og forutsigbar avkastning. Midlene plasseres derfor i det vesentligste i utlån til / innskudd i bank og omsettelige rentebærende papirer av god kvalitet.

Soliditet

Den ansvarlige kapital i KfS består av:

Ren kjernekapital: Medlemsinnskudd og egne fond

Tilleggs kapital: Ansvarlige lån

Medlemsinnskudd på minimum 3 % trekkes ved utbetaling av lån. Størrelsen på medlemsinnskuddet som trekkes ved utbetaling av lån tilpasses låntakerens risikovekt (normalt 20% eller 50%) og vil utgjøre 15% ren kjernekapital i forhold til utlånsmassen (noe mindre i forhold til forvaltningskapitalen). Medlemsinnskudd kan tilbakebetales etter innfrielse av lånene såfremt selskapet har en tilfredsstillende økonomi, likviditet og kapitaldekning. Vurderingen gjøres av Finanstilsynet etter søknad. På denne måten blir KfS automatisk oppkapitalisert etter hvert som utlånsporteføljen øker, og tilsvarende nedkapitalisert når utlånsporteføljen minker.

Styrende og kontrollerende organer

Representantskapet er foretakets høyeste organ. Finanstilsynet har gitt dispensasjon til at representantskapet kan bestå av åtte medlemmer. Det velges fire varamedlemmer. To av representantskapets medlemmer og ett av varamedlemmene skal velges av egenkapitalbeviserne.

Styret består av minst fem og høyst syv medlemmer og inntil to varamedlemmer som alle velges for to år om gangen. Minst en fjerdedel av styrets medlemmer må tilfredsstille kravet om ikke å være ansatt eller ha tillitsverv i andre finansforetak.

Administrasjonssamarbeid

For å kunne tilby medlemsbankene attraktive lånevilkår er det av stor betydning at foretaket drives med lave kostnader. Det er relativt få, men store transaksjoner som krever høy kompetanse. KfS har funnet det formålstjenlig å inngå avtale om

administrasjonssamarbeid med Eiendoms kreditt AS. Samlet har virksomhetene nødvendig kompetanse, ressurser og systemer til å håndtere foretakets behov. Avtalen om samarbeid som er inngått mellom KfS og Eiendoms kreditt AS innebærer samlokalisering, samme IT-plattform og IT-systemer. Avtalen er godkjent av Finanstilsynet.

Ledelsen i KfS

Lars W. Lynngård (57) er tilsatt som administrerende direktør fra 1.1.2017. Lars W. Lynngård kommer fra stilling som finansdirektør i KfS. Han er siviløkonom og har vært ansatt i Eiendoms kreditt fra 1998 og i deltidsstilling i KfS siden 2004. Før det har han vært ansatt i Vestenfjelske Bykreditt AS fra 1987 til 1996 som bl.a. finanssjef og i Norges kreditt AS som avdelingsdirektør fra 1996 til 1998.

Leder forretningsstøtte og kontroll er Brith Line Øverland (52) i deltidsstilling fra 1.1.2017. Hun er utdannet cand.jur. fra Universitetet i Oslo. Hun har tidligere jobbet i Statoil innen anskaffelser som kontraktsansvarlig og fag- og personleder i prosjekt- og driftskontrakter. Hun har også jobbet som advokatfullmektig i Interpro AS med hovedfokus på anskaffelsesprosesser og kontrakter.

Leder for regnskap og rapportering er Karoline Opstad Strand (30) i deltidsstilling. Hun har en Master i økonomi og administrasjon fra Norges Handelshøyskole (NHH) og har vært ansatt i KfS fra 2013. Før det har hun jobbet i Austevoll Seafood og Skandiabanken.

Utlånsvirksomheten drives av Seniorkonsulent Kathrine Kristiansen (44). Hun har MBA fra University of Houston og har vært ansatt i KfS/Eiendoms kreditt fra 2010. Før det har hun vært ansatt i DNB.

I tillegg er administrerende direktør i Eiendoms kreditt AS, Jan Kaare Hellevang (52) involvert i driften av KfS som følge av administrasjonssamarbeidet med Eiendoms kreditt. Han har Bachelor of Management fra Handelshøyskolen BI og Executive Mastergrad innen Strategisk ledelse, Prosjektledelse og Strategisk markedsføring samme sted. Han har tidligere innehatt ledende stillinger Vesta Finans AS, Skandiabanken AB Norge og Gjensidige Bank.

Styrende organer og organisasjon

Representantskapet

Medlemmer

Dag Sandstå (leder)
Per Olav Nærestad (nestleden)
Alf Inge Flokketvedt
Rune Ramsvik
Bjørn A. Riise
Magne Bjørnstad
Trond Teigene
Egil Mokleiv

Varamedlemmer

Arild Bjørn Hansen
Harald Flaa
Vidar Skaaland
Kim F. Lingjærde

Stilling

Banksjef, Tysnes Sparebank
Banksjef, Arendal og Omegns Sparekasse
Adm. banksjef, Skudenes & Aakra Sparebank
Banksjef, Etne Sparebank
Banksjef, Klæbu Sparebank
Banksjef, Rindal Sparebank
Adm. direktør Sparebanken Sogn og Fjordane
Direktør, Sparebanken Vest

Stilling

Banksjef, Sparebank 1 Østfold Akershus
Banksjef, Birkenes Sparebank
Banksjef, Søgne og Greipstad Sparebank
Banksjef, Fana Sparebank

Revisor

Ernst & Young AS v/statsautorisert revisor Eirik Moe
Thormøhlens gate 53 D, Postboks 6163 Postterminalen, 5892 Bergen

Styret

Medlemmer

Peter Frølich, (styreleder)
Oddstein Haugen (nestleder)
Anne Maria Langeland
Knut Oscar Fleten
Anne-Grethe Knudsen

Varamedlem

Susanna Poulsen
Trygve Jacobsen

Stilling

Advokat/partner, Advokatfirma Wikborg, Rein & Co.
Banksjef, Luster Sparebank
Daglig leder, Vangen Elektriske AS
Adm. banksjef, Sparebank 1 Hallingdal Valdres
Adm. banksjef, Lillesands Sparebank
Stilling
Banksjef, Hjelmeland Sparebank
Adm. banksjef, Larvikbanken

Nøkkeltall

Resultat (mill.kr)	2017	2016	2015	2014	2013
Netto renteinntekter	6,56	5,91	6,60	7,54	6,74
Driftskostnader	3,94	3,87	4,21	4,37	4,27
Resultat av ordinær drift/resultat før skatt	2,60	2,92	1,68	3,17	2,76
Skattekostnad	0,74	0,82	0,58	0,91	1,04
Resultat etter skatt	1,86	2,11	1,10	2,26	1,72
Regnskapsposter (% av GFK)	2017	2016	2015	2014	2013
Gjennomsnittlig forvaltningskapital (mill.kr)	5 362	5 696	6 038	6 666	6 809
Netto renteinntekter	0,12	0,10	0,11	0,11	0,10
Driftskostnader	0,07	0,07	0,07	0,07	0,06
Resultat før skatt	0,05	0,05	0,03	0,05	0,04
Skattekostnad	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02
Resultat etter skatt	0,03	0,04	0,02	0,03	0,03
Andre nøkkeltall (%)	2017	2016	2015	2014	2013
Vekst i utlån	-4,1	-3,4	-8,9	-7,7	4,7
Vekst i forvaltningskapital	-3,8	-5,0	-8,6	-7,1	4,8
Kostnader i % av totale inntekter	60,3	57,0	71,5	40,3	60,8
Kostnader i % av totale inntekter ekskl.verdipapirer	60,3	65,6	63,7	57,9	63,4
Kapitaldekning	22,7	21,5	22,0	22,4	21,1
Ren kjernekapitaldekning	18,1	17,2	18,2	19,1	12,4
Uvektet kjenekapitalandel	3,7	3,7	4,0	4,4	
LCR %	148	2 251	1 814	640	
Andre nøkkeltall (mill.kr)	2017	2016	2015	2014	2013
Risikovektet balanse	1 084	1 179	1 309	1 491	1 424
Tellende ansvarlig kapital	246	253	288	334	300
Ren kjernekapital	196	203	238	284	177
Årsverk i foretaket	2,6	2,4	2,8	2,8	3,2
Egenkapital pr 31.12.	246	253	288	335	55
Ansvarlig lån pr 31.12.					248
Brutto utlån pr 31.12.	5 172	5 391	5 579	6 123	6 636
Lån opptatt ved utstedelse av verdipapirer pr 31.12.	5 090	5 292	5 533	6 018	6 523
Forvaltningskapital pr.31.12.	5 350	5 563	5 859	6 409	6 897

Årsberetning

Resultatregnskapet

Årsregnskapet er avgitt under forutsetning om fortsatt drift. Tall for 2016 er angitt i parentes.

Netto renteinntekter ble kr 6,56 mill. (kr 5,91 mill.). Regnet i prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital utgjør netto renteinntekter 0,12 % (0,10%). Høyere netto renteinntekter i 2017 kan forklares ved høyere utlånsmarginer.

KfS holder en andel av sine likviditetsreserver i form av obligasjoner utstedt av norske banker. I 2017 var det verken gevinst eller tap på obligasjonene (kr 0,89 mill.).

Lønn og generelle administrasjonskostnader utgjorde kr 3,79 mill. (kr 3,69 mill.). Totale driftskostnader ble kr 3,94 mill. (kr 3,88 mill.). Dette utgjorde 0,07 % (0,07%) av gjennomsnittlig forvaltningskapital.

Resultatet før skatt ble kr 2,60 mill. (kr 2,92 mill.) og utgjør 0,05 % (0,05%) av gjennomsnittlig forvaltningskapital. Årets skattekostnad utgjør kr 0,74 mill. (kr 0,82 mill.). Årets resultat etter skatt ble kr 1,86 mill. (kr 2,11 mill) dette utgjør 0,03 % (0,04%) av gjennomsnittlig forvaltningskapital.

Disponering av resultatet

Av årets resultat foreslås kr 1,25 mill. (2,5%) avsatt til utbytte og de resterende kr 0,61 mill. foreslås overført til annen egenkapital. Annen egenkapital utgjør etter dette kr 6,78 mill.

Utlånsutvikling

Det ble i 2017 utbetalt nye lån til sparebanker på til sammen kr 1.975 mill. (kr 1.470 mill.). Samtidig ble det innfridd utlån på til sammen kr 2.194 mill. (kr 1.658 mill.). Samlet fikk KfS en reduksjon i utlånsporteføljen på kr 219 mill. i 2017. Ved årsskiftet er det 44 sparebanker som har løpende lån i foretaket med til sammen 123 lån, disse utgjør kr 5.172 mill. (kr 5.391 mill.). Gjennomsnittlig løpetid i utlånsporteføljen er 1,86 år som er en økning med 0,27 år fra 2016.

Innlån

Det er i 2017 emittert obligasjoner for kr 1.945 mill. Gjennomsnittlig løpetid i innlånsporteføljen er i 2017 økt med 0,25 år til 1,84 år.

KfS ønsker å bidra til at obligasjoner utstedt av foretaket oppfattes som attraktive verdipapirer. Dette søkes oppnådd ved utstedelse av obligasjoner i store serier, med varierende løpetider og rentebetingelser, og ved at obligasjonene blir noterte på Nordic ABM.

Kapitalforvaltning

Som følge av sammenfallende avdragsprofil på innlån og utlån har KfS ikke behov for å holde store likviditetsreserver. KfS sin kapital plasseres i utlån, bankinnskudd og i rentebærende papirer utstedt av den norske stat, multinasjonale investeringsbanker, kommuner, banker, kredittforetak, samt i solide norske ikke finansielle foretak innenfor fastsatte kredittrammer. KfS har ikke investert i aksjer eller egenkapitalbevis.

Kapitalforvaltning (mill. kroner per 31.12)

Risikovekt	Debitorgruppe	2017	2016
0 %	Stats- og statsgarantert obligasjon	35	35
10 %	Bank og finansobligasjoner (OMF)	45	45
20 %	Bankinnskudd	56	10
20 %	Bank- og finansobligasjoner	15	25
50 %	Bank- og finansobligasjoner		25
100 %	Ansvarlig lån i bank	20	16
Totalt		171	156

Risiko og kapitalstyring

Finansiell virksomhet innebærer et behov for styring og kontroll av risiko. KfS legger vekt på at de ulike typer risikoer som foretaket er eksponert for gjennom driften, blir identifisert og målt. Foretaket har retningslinjer for styring og kontroll av de ulike risikoområder, og risikoforhold blir jevnlig rapportert til styret. Administrasjonen har ansvaret for den daglige risikostyringen som utøves gjennom instruks, rapporter og kontrollaktiviteter.

Det foretas en årlig gjennomgang av risikostyring og internkontroll. Internkontrollen blir rapportert til styret av daglig leder og internkontrollansvarlig. Ekstern revisor avgir uttalelse til styret om foretakets internkontroll. Dette blir så gjennomgått av styret og risiko og revisjonsutvalget.

Selskapet har en egen compliance- og risikokontrollfunksjon, som er uavhengig av operative funksjoner.

Risikoprofilen i KfS skal være lav. For KfS innebærer det i all hovedsak styring og kontroll av risiko knyttet opp til fire risikoområder, kredittrisiko, operasjonell risiko, likviditetsrisiko og markedsrisiko.

Kredittrisiko er risikoen for tap dersom medlemmene i KfS ikke oppfyller sine forpliktelser knyttet til utlån og er en av de mest betydningsfulle risikoene for selskapet. KfS håndterer kredittrisiko gjennom vedtatt kredittpolicy i styret, som har til hensikt å gi en lav kredittrisiko. De senere årene har strengere regulatoriske krav for bankene ført til at bankene er blitt vesentlig mer solide og har fått strengere krav til risikostyring, herunder likviditetskrav slik at bankene kan klare seg i perioder med dårlig likviditetstilgang. Med det tilsyn som bankene i dag er underlagt, anses risikoen for betalingsmislighold og tap som meget lav. Kredittrisiko består også av **konsentrasjonsrisiko** som er definert som faren for tap som følge av at store deler av den utlånte kapitalen er knyttet opp mot enkeltaktører og/eller mot avgrensede geografiske- eller næringsmessige områder. For KfS er også konsentrasjonsrisiko av vesentlig betydning.

Operasjonell risiko er risiko for tap som følge av utilstrekkelige interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser.

Markedsrisiko defineres som risikoen for tap på åpne posisjoner i finansielle instrumenter som følge av endringer i markedsvariabler og/eller markedsbetingelser. Dette inkluderer aksje-, rente-, valuta-, motparts- og kredittspreadrisiko. KfS har ikke kjøpt aksjer eller egenkapitalbevis og har forretninger kun i norsk valuta. Det er etablert rammer for markedsrisiko knyttet til kredittrisiko og spreadrisiko

på finansielle plasseringer. I kredittrammene inngår også eksponering for motpartsrisiko i derivatkontrakter. Ved utløpet av 2017 hadde selskapet ingen løpende derivatkontrakter.

Renterisiko er eliminert ved at alle plasseringer gjøres i aktiva med flytende rente. Alle innlån løper med flytende rente eller er konvertert til flytende rente gjennom rentebytteavtaler. Gjennom at innlån og utlån i tillegg har lik løpetid, terminatoer og regler for renteregulering har KfS heller ikke nevneverdig renterisiko.

KfS har ingen handelsportefølje i finansielle instrumenter. Obligasjoner og sertifikater holdes enten som likviditetsreserver eller som sikringsinstrumenter. Likviditetsreservene er definert som «bankportefølje» og bokføres etter porteføljeprinsippet til laveste verdi av bokført verdi eller markedsverdi. Likviditetsporteføljen av obligasjoner hadde per 31.12.2017 en gjennomsnittlig restløpetid på 0,99 år.

Likviditetsrisiko kan deles i to elementer; refinansieringsrisiko og prisisiko. Førstnevnte er risikoen for at KfS ikke er i stand til å refinansiere gjeld og/eller ikke evner å finansiere en økning i aktiva. Utlån til bankene blir gitt med like lang løpetid som de korresponderende innlån. KfS har ingen plikt til å sikre refinansiering av bankenes lån og foretaket har derfor liten refinansieringsrisiko. Prisisiko er risikoen for at KfS ikke er i stand til å refinansiere forpliktelser uten en betydelig merkostnad på ny finansiering, eller at et prisfall på eiendeler som må realiseres. Ved matching av innlån og utlån bli prisisiko eliminert.

Det foreligger risiko knyttet til muligheten for at en eller flere banker ikke klarer å innfri lån på forfallsdato. I tillegg har man risikoen for feil i den enkelte bank som gir forsinket tilbakebetaling. Lav likviditetsrisiko er et viktig element for KfS. Det er derfor etablert retningslinjer, oppfølgingsprosedyrer og andre tiltak, herunder krav til likviditetsreserver, som skal bidra til å sikre obligasjonseierne rettidig betaling.

For beskrivelse av øvrige risikoområder og oppfølging av disse, vises til note 2.

Soliditet

Ved utbetaling av lån fra KfS trekkes det minimum 3% medlemsinnskudd. Medlemsinnskuddet inngår i foretakets egenkapital. Medlemsinnskudd utgjorde kr 189,3 mill. per 31.12.2017.

Foretaket har i tillegg en egenkapitalbeviskapital på kr 50 mill. Egenkapitalbeviskapitalen teller med i kapitaldekningen som tilleggskapital. Se note 3 for ytterligere informasjon om egenkapitalbevisene.

Samlet egenkapital utgjør inklusiv overkurs og opptjent egenkapital kr 246,1 mill. Se note 4 for fullstendig beskrivelse av utviklingen og sammensetningen av egenkapitalen.

Dette gir en kapitaldekning på 22,7 % (21,5 %), en ren kjernekapitaldekning på 18,1 % (17,2 %) og en uvektet kjernekapitalandel på 3,7 % (3,7%).

Forvaltningskapital

Forvaltningskapitalen utgjorde kr 5,35 mrd. (kr 5,56 mrd.) ved utgangen av 2017.

Personale og arbeidsmiljø

Ved utgangen av året var det seks deltidsansatte personer i KfS. Av disse er to menn og fire kvinner. Antall årsverk i 2017 utgjorde 2,6 (2,4). Gjennomsnittsalder er 46 år.

KfS søker å vektlegge likestilling mellom kjønn ved rekruttering til stillinger i ledelsen og ved rekruttering til styrende organer. Det legges også vekt på å unngå all form for diskriminering ved ansettelser og i andre sammenhenger. Arbeidsmiljøet anses å være godt.

Når det gjelder utbetalinger til ansatte og tillitsmenn vises til note 18. Godtgjørelser til de ansatte er basert på fast lønn og det foreligger ikke bonusordninger for ansatte eller tillitsvalgte. Det samlede styret fungerer som godtgjørelsesutvalg.

Foretaket driver ikke virksomhet som forurensar det ytre miljø.

Samfunnsansvar

Regnskapsloven krever at KfS skal redegjøre for hvordan det forholder seg til sitt samfunnsansvar med hensyn til, menneskerettigheter,

arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold, og miljø og korrupsjonsbekjempelse. I den daglige driften ivaretar KfS sitt samfunnsansvar på disse områder på en god måte gjennom forretningsstrategier, håndbøker, instruksjoner, rutiner og etiske retningslinjer. KfS arbeider for å fremme samfunnsansvaret bl.a gjennom opplæring og bevisstgjøring på områder som er risikoutsatt for kriminell aktivitet. Virksomheten antas å medføre lave miljøbelastninger. KfS legger vekt på å redusere klima- og miljøpåvirkninger på områder der dette er mulig.

Fremtidsutsikter

Ved inngangen til 2018 synes situasjonen til sparebankene å være god. Inntjeningen er generelt høy og bankene er i rute til å oppfylle myndighetenes kapitalkrav. Den langvarige oppgangen i boligprisene stoppet opp i første kvartal 2017 og prisutviklingen for året sett under ett har vært negativ. På landsbasis falt prisene med ca. 5% men i de største byene har fallet vært større. Til tross for en negativ utvikling i boligprisene holder kredittveksten til husholdningene seg oppe. Det er foreløpig ikke tegn til at utviklingen i boligmarkedet påvirker bankene negativt. Positiv utvikling i norsk økonomi medfører at etterspørselen etter kreditt fra bedriftssektoren har vist økning. I 2018 vil sparebankene trolig være i posisjon for utlånsvekst, noe som kan bidra til økt etterspørsel etter lån i KfS.

Finansinstitusjonenes lånekostnader har vært fallende gjennom 2017. Pengemarkedsrenten har falt med ca. 0,35%-poeng til 0,80% og kredittpåslag over pengemarkedsrenten på bankenes innlån er redusert med ca. 0,20%-poeng. Obligasjonsmarkedet har vært velfungerende for sparebanker av alle størrelser og differansen i kredittpåslag mellom større og mindre banker er blitt noe redusert. Sparebankene har benyttet et godt marked til å utstede obligasjonslån og vi forventer at denne markedssituasjonen vedvarer i 2018.

KfS sin forretningsmodell har vist seg robust spesielt overfor de mindre bankene. Utlånsvolumet har vist en fallende tendens over noen år. Dette henger sammen med at de større sparebankene ikke har refinansiert sine lån i KfS. Framtidsutsiktene vil

avhenge av at KfS fortsatt klarer å oppnå tilstrekkelig gode innlånsvilkår fremover. Dette påvirkes både av KfS sin virksomhetsstørrelse og at markedet opplever at obligasjonslån utstedt av KfS er en god og sikker investering. I tillegg vil nye forslag til reguleringer av finansmarkedene fortsette å utfordre KfS og den forretningsmodell som er etablert. Resultatet av revidering av Basel 3 ble kjent i slutten av 2017. I den sammenheng er kredittrisikovekter for senior lån til sparebanker særlig viktig for KfS. Disse ser ut til å bli

noe høyere enn i dag. Tidspunkt for implementering og innfasing vil være noe frem i tid. Tilpasning av norsk lovverk til BRRD regelverket (Bank Regulation and Resolution Directive), endelig utforming av MREL (Minimum Requirement of Eligible Liabilities) og etablering av et krisetiltaksfond der også kredittforetakene skal bidra er ytterligere noen av de aktuelle regelverk som vil påvirke markeds- og konkurransesituasjonen for KfS de nærmeste årene.

Takk

Styret vil takke for medlemmenes oppslutning om KfS i året som er gått. Det er gjennom medlemmenes bruk at kredittforeningen fortsatt kan være en viktig leverandør av kreditt til mindre og mellomstore norske sparebanker.

Bergen, 8. februar 2018

Styret for Kredittforeningen for Sparebanker

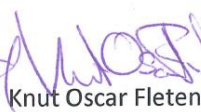
Peter Frølich
Styreleder

Oddstein Haugen
Nestleder

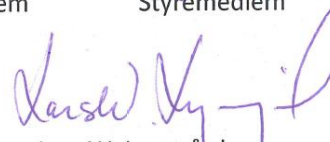
Anne Maria Langeland
Styremedlem

Knut Oscar Fleten
Styremedlem

Anne-Grethe Knudsen
Styremedlem

Lars W. Lynngård
Adm.direktør

Resultatregnskap

(i hele 1000 kr)

	Note	2017	2016
Renter av utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner		415	1 023
Renter av utlån til og fordringer på kunder		98 933	107 618
Renter og lignende inntekter av sertifikater, obligasjoner og andre rentebærende verdipapirer		2 089	3 445
Sum renteinntekter og lignende inntekter		101 437	112 086
Renter og lignende kostnader på gjeld til kunder		300	450
Renter og lignende kostnader på utstedte verdipapirer		94 579	105 722
Sum rentekostnader og lignende kostnader		94 879	106 172
Netto renteinntekter		6 558	5 914
Andre gebyrer og provisjonskostnader		20	9
Netto gevinst/tap finansielle instrumenter		0	886
Sum inntekter		6 537	6 791
Lønn m.v.	14	2 293	2 252
Sosiale kostnader		433	335
Administrasjonskostnader		1 060	1 106
Andre driftskostnader		153	175
Driftskostnader		3 939	3 869
Resultat av ordinær drift før skatt		2 598	2 922
Skattekostnader	16	738	816
Resultat av ordinær drift etter skatt		1 860	2 106
Disponering			
Avsatt til utbytte		1 250	1 250
Overført til/fra annen egenkapital		610	856
Sum disponeringer		1 860	2 106

Balanse

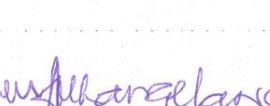
(i hele 1000 kr)

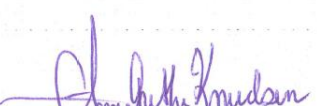
Eiendeler	Note	31.12.17	31.12.16
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	13	55 662	9 879
Nedbetalingslån til sparebanker	3	5 172 000	5 391 000
Rentebærende verdipapir	5	111 503	146 111
Forskuddsbetalinger og opptjente renter		10 863	16 230
Sum eiendeler		5 350 028	5 563 219

Gjeld og egenkapital	Note	31.12.17	31.12.16
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	6-7	5 090 237	5 292 326
Annen gjeld		1 767	1 691
Påløpte kostnader		11 125	16 138
Andre avsetninger		16	16
Utsatt skatt	16	754	105
Sum gjeld		5 103 899	5 310 276
Medlemsinnskudd som skal tilbakebetales		189 330	196 755
Egenkapitalbeviskapital	17	50 000	50 000
Overkursfond		16	16
Annen egenkapital		6 782	6 172
Sum egenkapital	18-19	246 128	252 943
Sum gjeld og egenkapital		5 350 028	5 563 219

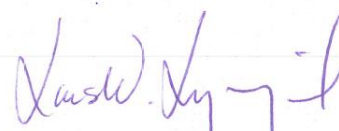
Bergen, 8. februar 2018
Styret for Kredittforeningen for Sparebanker

Peter Frølich Oddstein Haugen Anne Maria Langeland Knut Oscar Fleten Anne-Grethe Knudsen
 Styreleder Nestleder Styremedlem Styremedlem Styremedlem

 Lars W. Lynngård
 Adm.direktør

Kontantstrømoppstilling

(i hele 1000 kr)

	2 017	2 016
Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter		
Renteinnbetalinger, provisjonsinnbetalinger og gebyrer fra kunder	107 206	131 775
Renteutbetalinger, provisjonsutbetalinger og gebyrer til kunder	-101 796	-126 632
Utbetalinger til andre leverandører for varer og tjenester	-1 862	-1 430
Utbetalinger til ansatte, pensjonsinnretninger, arbeidsgiveravgift, skattetrekk m.v.	-2 729	-2 806
Utbetalinger av skatter og offentlige avgifter	-85	-86
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	733	820
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter		
Innbetaling ved salg av sertifikater og obligasjoner	41 500	61 309
Utbetaling av nedbetalingslån til kunder	-1 975 000	-1 470 000
Innbetaling av avdrag på nedbetalingslån	2 194 000	1 658 000
Utbetaling ved kjøp av obligasjoner og sertifikater	-7 076	-11 010
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	253 424	238 299
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter		
Innbetalinger ved utstedelse av obligasjonsgjeld/sertifikater	1 949 037	1 636 124
Innbetaling av medlemsinnskudd	62 100	45 946
Tilbakebetaling av medlemsinnskudd	-69 525	-82 126
Utbetalinger ved innfrielse av obligasjonsgjeld/sertifikater	-2 148 737	-1 877 088
Utbetaling av utbytte	-1 250	-1 000
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	-208 374	-278 144
Netto kontantstrøm for perioden	45 782	-39 025
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens begynnelse	9 879	48 904
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens slutt	55 661	9 879

Notehenvisning

Note 1 Regnskapsprinsipper	15
Note 2 Styring og kontroll av risiko – offentliggjøring av finansiell informasjon (Pilar 3) – Ikke oppdatert	17
Note 3 Egenkapitalbeviskapital	23
Note 4 Egenkapitalbevegelse	24
Note 5 Kapitaldekning	25
Note 6 Geografisk fordeling av utlån og antall banker (mill.kr)	26
Note 7 Risikoklassifisering	27
Note 8 Pålydende av sertifikat- og obligasjonslån	28
Note 9 Innlån	28
Note 10 Verdipapirer	29
Note 11 Rentederivatavtaler	29
Note 12 Renter av utlån til og fordringer på kunder	29
Note 13 Restløpetid og rentereguleringstidspunkt for eiendeler og gjeld	30
Note 14 Over- og underkurs ved innlån og aktivert gevinst/tap ved realisasjon av sikringsforretninger	31
Note 15 Nærstående parter	31
Note 16 Innskudd i og utlån til kredittinstitusjoner	31
Note 17 Pensjonsforpliktelser og pensjonskostnader	31
Note 18 Utbetalinger og lån til ansatte og tillitsmenn i selskapet	32
Note 19 Skattekostnader	33

Noter til regnskapet

Note 1 Regnskapsprinsipper

1. Grunnlag for utarbeidelse av årsregnskapet

Årsregnskapet for KfS er avlagt i samsvar med kravene i regnskapsloven, forskrift om årsregnskap for banker, kredittforetak og finansieringsforetak og god regnskapsskikk.

Regnskapet er basert på historisk kost med unntak av finansielle eiendeler, herunder kjøpte verdipapirer som ikke er benyttet til sikringsforretninger, som blir vurdert til laveste verdi av anskaffelseskost og virkelig verdi. Lån, fordringer og andre finansielle forpliktelser er vurdert til amortisert kost.

Årsregnskapet presenteres i norske kroner.

2. Endringer i regnskapsprinsipper

Årsregnskapet følger de samme regnskapsprinsipper som årsregnskapet for 2016.

3. Finansielle eiendeler og gjeld

Utlån

Utlån er ved førstegangs måling vurdert til virkelig verdi med tillegg av direkte transaksjonsutgifter. I perioder etter første måling verdivurderes utlån til amortisert kost etter effektiv rentemetode, som et uttrykk for virkelig verdi på utlånet. Dersom det foreligger objektive bevis for verdifall for enkelte utlån eller grupper av utlån, er lånene nedskrevet.

Nedskrivningsbeløp beregnes som forskjell mellom balanseført verdi og nåverdi av fremtidige kontantstrømmer, beregnet etter forventet levetid på lånet. Nedskrivning er klassifisert som tapskostnad. Renteinntekter resultatføres etter effektiv rentemetode.

Verdipapirer

Ved kjøp og salg av verdipapirer og finansielle avtaler, benyttes oppgjørsdato som bokføringsdato.

Verdipapirplasseringer

Alle sertifikat- og obligasjonsplasseringer er enten klassifisert som omløbspapirer eller som sikringsportefølje som inngår i styringen av renterisikoen i balansen. Porteføljen av omløbspapirer

er vurdert samlet til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Virkelig verdi er satt til omsetningsverdi på børs og der det ikke foreligger børskurser er verdien satt i samarbeid med megler. Ved salg av omløbspapirer vurderes regnskapsmessig gevinst/tap i forhold til anskaffelseskost.

Verdien av sikringsporteføljen er i balansen oppført til anskaffelseskost korrigert for periodisert kursdifferanse. Gevinst og tap ved realisasjon av sikringsporteføljen blir balanseført og periodisert som en korleksjon til løpende rentekostnader over gjenværende løpetid for det sikrede objektet.

Innlån

Obligasjons- og sertifikat innlån balanseføres til nominelt mottatt beløp på etableringstidspunktet korrigert for over- og underkurs. Obligasjons- og sertifikat innlån oppskrives ikke til virkelig verdi som følge av renteendringer. Tilbakekjøpte egne ikke-amortiserte obligasjoner og sertifikater er fratrasket obligasjonsgjelden med pålydende verdi.

4. Ikke-finansielle eiendeler og gjeld

Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på etableringstidspunktet og består av leverandørgjeld og påløpte kostnader til finansskatt, arbeidsgiveravgift og feriepengar.

5. Egenkapital

Medlemsinnskudd

Medlemsinnskudd klassifiseres som egenkapital dersom instrumentet gir innehaveren rett til en proratarisk andel av foreningens netto eiendeler ved en eventuell avvikling og at instrumentet ikke har noen prioritet fremfor andre krav på foreningens eiendeler ved en avvikling. Videre er det et krav at medlemsinnskuddet kun kan tilbakebetales dersom foreningen har en tilfredsstillende økonomi, likviditet og kapitaldekning. I henhold til regnskapslovens § 6-3 har KfS i regnskapet for 2017 ført medlemsinnskuddet opp under egenkapital på en egen linje under «Innskutt egenkapital».

6. Inntektsføring

Renter, provisjoner og gebyrer tas inn i resultatregnskapet etter hvert som disse opptjenes som inntekter eller påløper som kostnader. Forskuddsbetalte kostnader, forskuddsbetalte inntekter og opptjente ikke innbetalte inntekter periodiseres og føres som fordring i balansen. Påløpte ikke betalte kostnader periodiseres og føres som gjeld i balansen.

Overkurs/underkurs

Overkurs og underkurs ved utbetaling av utlån til kunder balanseføres. Overkurs kostnadsføres og underkurs inntektsføres planmessig lineært som en justering av de løpende renteinntektene frem til forfall på lånet eller første rentereguleringstidspunkt. Ved innfrielse av lån fra kunder til over- eller underkurs før lånets forfall eller rentereguleringstidspunkt, blir over- eller underkursen balanseført. Overkursen inntektsføres og underkursen kostnadsføres planmessig lineært som en justering av de løpende renteinntektene, frem til lånets opprinnelige forfall eller første rentereguleringstidspunkt.

Overkurs eller underkurs ved emisjon av sertifikater og obligasjoner balanseføres og blir resultatført planmessig lineært som en justering av løpende rentekostnader i perioden, frem til sertifikatets/obligasjonens forfall, eventuelt frem til første rentereguleringstidspunkt. Ved tilbakekjøp av egne sertifikat- og obligasjonslån blir overkurs kostnadsført og underkurs inntektsført på kjøpstidspunktet i samsvar med NRS 18.

7. Sikring

Sikringsbokføring

Sikringsbokføring er benyttet for å oppnå KfS sin målsetting om at regnskapet skal reflektere de underliggende økonomiske realiteter av alle transaksjoner. Sikringsbokføring innebærer at verdiendringer på sikringsobjekt og sikringstransaksjon

blir bokført i samme periode. Sikringsforretninger har til hensikt å nøytralisere eksisterende renterisiko. Renterisikoen styres slik at det er størst mulig samsvar mellom rentereguleringstidspunkt for eiendeler og gjeld. Renteposisjonene er knyttet til innlån, utlån, obligasjoner utstedt av andre samt renteinstrumenter. Postene skal samlet gi en renteposisjon innenfor de rammer som til enhver tid er gitt av styret. For at en avtale skal kunne klassifiseres som en sikringsforretning, kreves det en nær sammenheng mellom prisutviklingen for sikringsforretningen og verdiutviklingen for den posten som sikres. Renteavtaler (renteswapper) som er benyttet for å sikre balanseposter eller andre finansielle instrumenter, er vurdert i sammenheng med den sikrede posten. Inntekter og utgifter fra disse forretningene resultatføres i samsvar med de postene de sikrer. Gevinst/tap ved salg/innløsning av enkeltposter periodiseres i forhold til den aktuelle sikringsperiode.

8. Skatt

Skattekostnaden i resultatregnskapet består av betalbar skatt og endring i utsatt skatt. Betalbar skatt beregnes på grunnlag av årets skattepliktige inntekt og formue, mens endringen i utsatt skatt beregnes på grunnlag av de midlertidige forskjellene mellom det regnskapsmessige resultat og den skattepliktige inntekt. Den utsatte skatteforpliktelsen er vist som egen post under avsetninger for påløpte kostnader og forpliktelser. Utsatt skattefordel vises som egen post under immaterielle eiendeler.

9. Kontantstrømoppstilling

Kontantstrømoppstillingen er utarbeidet etter den direkte metode. Kontantstrømoppstillingen viser kontantstrømmene gruppert etter operasjonelle, investerings-, og finansieringsaktiviteter.

10. Ekstraordinære poster

Ekstraordinære poster er poster som er av uvanlig natur, som ikke opptrer regelmessig og som er vesentlige i forhold til virksomheten.

Note 2 Offentliggjøring av finansiell informasjon (Pilar 3) – Risiko og kapitalstyring

Innhold

1. Innledning
2. Kapitaldekning
 - 2.1 Kapitaldekningsregelverket
 - 2.2 Beregning av kapitaldekning
3. Styring og kontroll av risiko
 - 3.1 Totalrisikomodell

1. Innledning

Denne noten gir en beskrivelse av risiko- og kapitalstyring i KfS og skal dekke krav til offentliggjøring av finansiell informasjon slik dette fremkommer av kapitalkravsforskriften.

Oppdatert informasjon om kapitalkrav og ansvarlig kapital oppdateres minst kvartalsvis og offentliggjøres i kvartalsrapporten på hjemmesiden til KfS

www.kredittforeningen.no.

2. Kapitaldekning

2.1 Kapitaldekningsregelverket

Kapitaldekningsregelverket bygger på en standard for kapitaldekningsberegninger hvor formålet er å styrke stabiliteten i det finansielle systemet gjennom mer risikosensitivt kapitalkrav, bedre risikostyring og kontroll, tettere tilsyn samt mer informasjon til markedet. Kapitaldekningsregelverkets bestemmelser fremgår av finansforetaksloven §§ 14-1 til 14-6 samt kapitalkravsforskriften, beregningsforskriften og CRR/CRD IV-forskriften.

Kapitaldekningsregelverket bygger på tre pilarer. Pilar 1 omhandler minimumskravet til ansvarlig kapital, pilar 2 omhandler vurdering av samlet kapitalbehov i forhold til foretakets risikoprofil og pilar 3 omhandler kravene til offentliggjøring av informasjon. De tre pilarene utdypes nærmere under.

Pilar 1

Pilar 1 omhandler minstekravet til ansvarlig kapital for kredittrisiko, operasjonell risiko og markedsrisiko som er fastsatt til 8 % av samlet beregningsgrunnlag. I

tillegg kommer kravet til bevaringsbuffer og systemrisikobuffer på henholdsvis 2,5 % og 3 %. Motsyklisk kapitalbuffer er med virkning fra 31. desember 2017 2,0 %. Fra samme tidspunkt er således samlet bufferkrav for KfS 7,5 %. Summen av minstekrav og bufferkrav blir således 15,5 %.

Kapitaldekningen fastsettes som forholdet mellom selskapets samlede ansvarlige kapital og risikovektede eiendeler, se brøken under. KfS benytter standardmetoden for å fastsette beregningsgrunnlaget for kredittrisiko og markedsrisiko samt basismetoden for å fastsette beregningsgrunnlaget for operasjonell risiko.

Pilar 2

Pilar 2 stiller krav til finansforetakenes kapitalvurderingsprosess. Formålet er å sikre en strukturert og dokumentert prosess for vurdering av selskapets risikoprofil og tilhørende kapitalbehov på kort og lang sikt. ICAAP omfatter risikotyper som ikke er dekket av Pilar 1, og skal være fremoverskuende.

Ren kjernekapital + kjernekapital + tilleggskapital
Beregningsgrunnlag for kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko

Pilar 3

Formålet med pilar 3 er å supplere minimumskravene i pilar 1 og den tilsynsmessige oppfølgingen i pilar 2. Pilar 3 skal bidra til økt markedsdisiplin gjennom krav til offentliggjøring av informasjon som gjør det mulig for markedet å vurdere selskapets risikoprofil og kapitalisering, samt styring og kontroll. Informasjonskravene innebærer at alle institusjoner skal publisere informasjon om organisasjonsstruktur, risikostyringssystem, rapporteringskanaler samt hvordan risikostyringen er bygd opp og organisert. Videre er det gitt detaljerte krav til offentliggjøring av kapitalnivå og struktur samt risikoeksponering, der sistnevnte avhenger av hvilke beregningsmetoder som benyttes i pilar 1.

2.2 Beregning av kapitaldekning

Ansvarlig kapital

Styrets strategi for kapitaldekning, sammensetning av ansvarlig kapital og videre kapitalisering av selskapet er i hovedsak nedfelt i foretakets vedtekter. Etter CRD IV og vedtektene utgjør medlemsinnskuddet, frie fond

og tilbakeholdt overskudd selskapets rene kjernekapital. Egenkapitalbevisene teller i kapitaldekningssammenheng som tilleggskapital. KfS øker hovedsakelig den ansvarlige kapitalen ved utbetaling av nye utlån, der det blir tilbakeholdt et medlemsinnskudd på minimum 3% ved utbetaling.

Oversikt over KfS sin ansvarlige kapital, kapitaldekning og spesifikasjon av samlet kapitalkrav fremgår av note 5.

3. Styring og kontroll av risiko

Risiko- og kapitalstyring

God risiko- og kapitalstyring er et viktig strategisk virkemiddel i KfS sin verdiskapning. Dette bidrar til lønnsomhet og god tilgang til kapitalmarkedet. Risikoprofilen i KfS skal være lav.

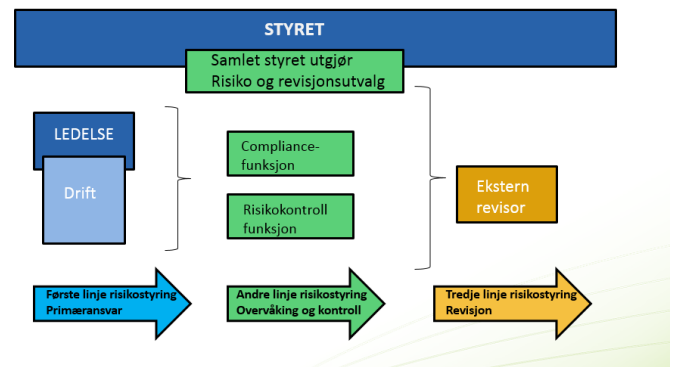
ICAAP-dokumentet i KfS gir en oversikt over metoder for evaluering av risikoprofil og kapitalbehov i henhold til gjeldende regelverk og resultatene av denne evalueringen. Dokumentet inneholder også ILAAP, som gir en oversikt over selskapets egen vurdering av likviditets- og finansieringsrisiko. ICAAP-dokumentet er vedtatt av styret.

Styret er overordnet ansvarlig for ICAAP prosessen med å vurdere selskapets risikoprofil, samlet kapitalbehov i forhold til risikonivå og regulatoriske krav og strategien for å opprettholde et tilfredsstillende kapitalnivå. ICAAP-dokumentet rapporteres til styret årlig. Det er videre nedfelt at foretakets ICAAP-rapportering er en del av beslutningsgrunnlaget for strategiske valg.

Administrasjonen rapporterer løpende til styret om risikoutvikling og eventuelle endringer i risikoeksponeringen.

Selskapet har på plass en kapitalplan som viser foretakets målsettinger for minimumskapital, hvordan denne ønskes sammensatt av ulike typer ansvarlig kapital og planer for å opprettholde soliditeten over tid.

Organisering og ansvar

Styring og kontroll av risiko er i KfS er organisert etter en modell med tre forsvarslinjer.

Det primære ansvaret for risikostyring ligger i den operative førstelinjen ved at alle ansatte har ansvar for å utføre sitt arbeid i samsvar med de fullmakter, instruksjer og retningslinjer som gjelder for den enkelte.

Lederne av de ulike virksomhetsområdene har et særlig ansvar for risikostyringen innenfor sitt ansvarsområde og gjennomføring av egen internkontroll i form av kontrolltiltak og andre risikoreducerende tiltak.

Administrerende direktør skal sørge for at krav til risikostyring og internkontroll etterleves i samsvar med den til enhver tid gjeldende lovgivning herunder løpende følge opp endringer i selskapets risikoer og påse at disse er forsvarlig ivarettatt i samsvar med styrets retningslinjer.

Andre linje ansvaret for risikostyring er lagt til en uavhengig risikokontrollfunksjon (CRO) som har ansvar for å overvåke, vurdere, rådgis og rapportere om risikosituasjonen. CRO rapporterer jevnlig til styret og varsler styret i tilfeller der identifiserte risikoer som påvirker eller kan påvirke selskapet. I den daglige driften rapporterer CRO til administrerende direktør. Administrerende direktør vil på grunn av foretakets begrensede størrelse være stedfortreder for CRO ved dennes midlertidige fravær.

Styret som risiko- og revisjonsutvalg hører også til andre forsvarslinje i forhold til utvalgets overvåkningsoppgaver på risikoområdet. Utvalget skal blant annet overvåke systemene for internkontroll og

risikostyring. På grunn av selskapets størrelse har KfS ikke internrevisor.

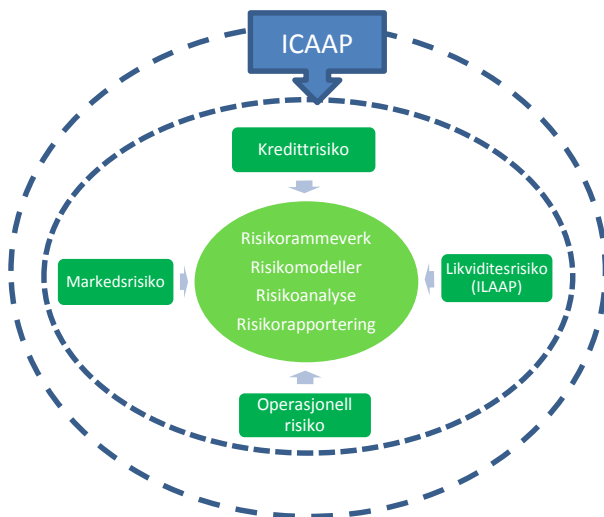
Tredje linje består i KfS av ekstern revisor som reviderer virksomheten jevnlig og vurderer om selskapet har hensiktsmessige og tilstrekkelige prosesser for risikostyring og internkontroll.

Kredittkomiteen ledes av administrerende direktør og behandler alle kredittsaker.

3.1 Totalrisikomodell

De største risikoområdene i KfS er knyttet opp mot fire risikoområder, kredittrisiko, operasjonell risiko, likviditetsrisiko og markedsrisiko.

Figur – Risiko og kapitalstyring i KfS

Under pilar 1 settes det av kapital for kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko.

I pilar 2 og under arbeid med ICAAP blir det i tillegg avsatt kapital for konsentrasjonsrisiko mot enkeltkunde. Og det blir avsatt kapital for markedsrisiko (kredittpreadrisiko). Det bli videre gjort en grundig vurdering av likviditetsrisiko (ILAAP) i ICAAP. Øvrige relevante risikoområder som blir vurdert for KfS er, regulatorisk risiko, forretningsrisiko, strategisk risiko, eierrisiko, systemrisiko og risiko for uforsvarlig gjeldsoppbygging.

3.1.1 Kredittrisiko

Samlet utlån

Utlån i foretaket er kun gitt til norske sparebanker dokumentert med gjeldsbrev. Samlet utlån fordelt pr geografisk område fremgår av note 6. Utlån fordelt etter gjenstående løpetid fremgår under likviditetsrisiko i note 13 til foretakets årsregnskap.

Mislighold og verdifall

For regnskapsformål defineres misligholdte engasjementer som engasjementer hvor det foreligger restanser på mer enn 90 dager. Definisjon av verdifall som benyttes for regnskapsformål, samt beskrivelse av metodene som benyttes for å fastsette verdiendringer og nedskrivninger fremgår under utlån i note 1 til foretakets årsregnskap. Foretaket har hittil ikke hatt misligholdte engasjementer og har heller ikke foretatt nedskrivninger på utlån.

Rutiner og retningslinjer for styring av potensiell konsentrasjonsrisiko

Konsentrasjonsrisiko er en del av kredittrisikoen. Denne risikoen er særlig relevant for KfS som er konsentrert om en enkelt sektor med et begrenset antall potensielle låntakere. Sektorens betydning for samfunnsøkonomien, og det offentlige regelverk og den løpende kontroll som selskapene innenfor sektoren er underlagt av denne grunn, reduserer risikoen for et bredt sammenbrudd innenfor sektoren. Styret fastsetter en kredittramme på den enkelte bank. Etter de regler styret har fastsatt kan en bank få en kredittramme på inntil bankens tellende ansvarlige kapital. En bank kan likevel ikke få større låneramme enn den ansvarlige kapital i KfS.

Låneopptak innenfor den enkelte banks totale kredittramme vil kunne bli begrenset av gjeldende regelverk for største enkeltengasjement. Den enkelte bank må, innenfor sin samlede kredittramme, fordele sine låneopptak i KfS på flere ulike forfallstidspunkter for å redusere refinansieringsrisikoen.

3.1.2 Operasjonell risiko

Med operasjonell risiko menes risiko for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelig feil eller eksterne hendelser.

KfS driver en spesialisert virksomhet med begrenset kompleksitet og solide motparter. Det har videre blitt vektlagt å ansette medarbeidere med høy kompetanse. Administrasjonssamarbeid med Eiendoms kreditt sikrer tilstrekkelig høy bemanning. Den operasjonelle risiko selskapet er utsatt for gjennom driften er derfor begrenset.

Viktige elementer i KfS operasjonelle risikostyring er identifikasjon og vurdering av faktorer som påvirker den operasjonelle risiko. Etablere kontrolltiltak slik at den gjenværende risikoen blir forsvarlig håndtert. Evne til forsvarlig gjennomføring av etablerte kontrolltiltak. Logg og evaluering av uønskete hendelser i forhold til den aksepterte risikoen.

Det foreligger retningslinjer og rutiner for sentrale deler av selskapet og løpende utføres risikoreduserende tiltak for å redusere operasjonelle risikoer som selskapet er eksponert for. Retningslinjer på sentrale virksomhetsområder er godkjent av styret og forelegges styret for regelmessig ajourhold. Styring av operasjonell risiko skjer blant annet gjennom automatiske og manuelle kontroller integrert i den løpende drift, opplæring, informasjon, beslutningsgrunnlag, lederovervåking og rapportering.

Rapportering av etterlevelse av de interne prosesser på vesentlige virksomhetsområder skjer regelmessig til styret. Administrerende direktør avgir årlig en bekreftelse på gjennomføring av internkontroll og risikostyring. Operasjonelle risiko i KfS beregnes i kapitaldekningen i pilar 1 etter basismetoden som er nærmere beskrevet i kapitalkravs forskriften.

3.1.3 Markedsrisiko

Styring og kontroll av markedsrisiko

Under markedsrisiko faller kategoriene aksjerisiko, valutarisiko, eiendomsrisiko, motpartsrisiko, renterisiko og kredittspreadrisiko. KfS har ikke de tre første kategoriene, så heretter belyses kun renterisiko, motpartsrisiko og kredittspreadrisiko.

Motpartsrisiko

KfS benytter standardmetoden for beregning av CVA-risiko under pilar 1 for derivatkontrakter som ikke er børsomsatt. CVA-risiko er risiko for svekket

kredittverdighet hos motpart. Pr 31.12.2017 hadde ikke KfS noen derivatavtaler.

Renterisiko

Kontroll med renterisiko er en grunnleggende forutsetning i selskapets virksomhet. Renteregulering av innlån og utlån legges opp slik at det er fullstendig matching i rentefastsettelse og terminatoer. Dersom det tas opp innlån med fast rente, swappes denne til 3 mnd NIBOR eller den rentekonvensjon utlånene har. Disse risikoreduserende tiltakene er innbakt i selskapets kjernedrift, og vi ser ikke grunnlag for å beregne kapitalkrav. Renterisiko skal i henhold til styrevedtak begrense seg til det som kan henføres til plassering av den ansvarlige kapital. Selskapets egenkapital kan plasseres i obligasjoner, sertifikater, utlån til sparebanker og innskudd og særinnskudd. I kapitalforvaltningen skal det legges vekt på stabil løpende avkastning, høy likviditetsgrad og lav risiko. KfS skal ikke drive handel i finansielle instrumenter med henblikk på videresalg, eller for på kort sikt å dra fordel av pris- eller rentevariasjoner. Alle plasseringer løper med 3 måneder renteregulering med god spredning på reguleringstidspunktene. Renterisikoen for plassering av den ansvarlige kapitalen er derfor minimal og vi ser ikke grunnlag for å beregne kapitalkrav for denne. Renterisikoen måles hvert kvartal. Eksponering mot renterisiko er vist i note 13.

Kredittspreadrisiko

Selskapets viktigste markedsrisiko er kredittspreadrisiko. KfS har en obligasjonsportefølje som holdes som likviditetsreserver. I en stresset situasjon kan det være behov for å selge papirer i obligasjonsporteføljen. Spreadrisikoen er den antatte spreadendringen ved salg av papirer i et stresset marked. Risikoreduserende tiltak er først og fremst å investere i papirer som antas ingen og liten spreadendring ved salg i et stresset marked. Stats- og statsgaranterte obligasjoner er unntatt beregningsgrunnlaget helt, og antas dermed å ikke ha spreadendring ved salg i et stresset marked. Ratede obligasjoner med fortrinnsrett antas lavere spreadendring enn ikke ratede obligasjoner. Papirer med lengre løpetid antas å ha høyere risiko for å bli solgt med større spreadendring enn papirer med kortere tid til forfall.

3.1.4 Likviditetsrisiko

KfS har beskrevet og behandlet likviditetsrisiko i selskapets strategidokument. I tillegg skal styret behandle og vedta selskapets

Likviditetsrisikodokument.

Likviditetsrisikodokumentet beskriver strategier og rammer knyttet til innlån og likviditets-styring.

Selskapets likviditetsrisiko er sterkt knyttet til selskapets lave kredittrisiko og driftsmodell. KfS deler likviditetsrisiko i refinansieringsrisiko og annen likviditetsrisiko.

Refinansieringsrisiko

Minimal likviditetsrisiko er et viktig element i KfS sitt driftskonsept. Som hovedregel vil utlånene bli finansiert med innlån som har samme løpetid som utlånene. Det er også KfS sin policy å holde tilstrekkelige likviditetsreserver til å kunne møte eventuelle betalingsforsinkelser fra låntakernes side. På lang sikt vil en homogen lavrisiko utlånsmasse som lett kan avhendes, representere en ytterligere likviditetsmessig sikkerhet for kreditorene i KfS.

For øvrig anses risikoen for at flere banker skal få refinansierings- og likviditetsproblemer samtidig å være begrenset. Alle KfS sine kunder er selv under tilsyn og omfattet av regelverk for forsvarlig likviditetsstyring. Likviditetstilførsel fra sentralbanken tilføres markedet gjennom banksystemet. Våre låntakere vil derfor ha tilgang på likviditet gjennom ordinære og evt. ekstraordinære låneordninger i Norges Bank.

KfS skal til enhver tid kunne møte sine forpliktelser til å innfri innlån som kommer til forfall ved at løpetiden på selskapets utlån tilsvarer løpetiden på selskapets innlån. Likviditetsrisikoen i KfS er i hovedsak knyttet til om selskapets låntakere kan møte sine forpliktelser overfor KfS.

Annen likviditetsrisiko

I motsetning til banker har selskapet en eksakt kjent forfallsstruktur og kan derfor ikke få et uventet bortfall av likviditet. Utover den likviditetsrisiko som er knyttet til bankenes mulige kortsiktige eller langsiktige mislighold ved forfall av lån, er ytterligere likviditetsrisiko derfor knyttet til oppgjørsmessig risiko. I forbindelse med

forfall/refinansiering er det store beløp som må bokføres og valuterer korrekt for å sikre at KfS gir rettidig betaling til obligasjonseierne. Det er derfor viktig å følge opp kundene og påse at betaling skjer på korrekt måte og til rett tid for å unngå at en eventuell manglende innbetaling, på grunn av feil eller annet, ikke medfører stopp i våre utbetalinger. Likviditetsreservene til dette formål vil normalt bestå av bankinnskudd og kortsiktige oppgjørsmessige rammer.

3.1.5 Øvrige risiko

Regulatorisk risiko

Regulatoriske endringer gir en betydelig risiko for foretaket fremover. Forslaget til ny standardmetode for kredittrisiko som foreligger nå kan få en betydelig konsekvens for forretningsmodellen til foretaket. Det nye foreslåtte regelverket innebærer at lån til alle medlemsbankene i KfS vil bli vektet høyere enn dagens risikovekt på 20% for banker uten rating. KfS vil som konsekvens bli nødt til å benytte seg av den adgang som er til å øke medlemsinnskuddet fra nåværende minimum 3%.

KfS har medlemsinnskudd som virksomhetens rene kjernekapital. Lovverket tillater ikke flere typer ren kjernekapital (utover opptjent egenkapital). Skal selskapet kunne fortsette sin virksomhet er man derfor avhengig av at medlemsbankene er villig til å akseptere et høyere medlemsinnskudd.

Det er foreslått at det nye regelverket til standardmetoden skal tre i kraft fra og med 01.01.2022. Regelverket er ikke implementert i norsk lov enda.

Forretningsrisiko, strategisk risiko og eierrisiko

Forretningsrisiko er risiko for en uventet betydelig reduksjon av KfS sine inntekter, som følge av eksterne forhold. Dette kan være endringer i rammebetingelser gjennom konkurransesituasjonen, endringer i lovgiving, konjunktursvingninger, reguleringer fra offentlige myndigheter, feilaktige og uheldige forretningsrelaterte beslutninger. Forretningsrisiko er andre forhold enn kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko. Strategisk risiko og eierrisiko inngår i forretningsrisiko. Ettersom forretningsrisiko kan oppstå som følge av ulike eksterne forhold,

benyttes både kvalitative og kvantitative modeller for å identifisere og rapportere denne type risiko. God strategisk planlegging er det viktigste verktøyet for å redusere forretningsrisikoen.

Forretningsrisiko styres gjennom prosesser i styret og ledelsen i forbindelse med å ivareta konkurransefordelen for å gi ut lån til sparebanker. KfS har en løpende forretningsstrategiprosess som involverer styret, ledelsen og nøkkelpersoner i arbeidet. Forretningsrisiko følges opp gjennom løpende rapportering, resultatoppfølging, budsjettoppfølging og utarbeidelse av løpende prognoser. Strategiarbeidet er således en rullerende og fleksibel prosess som ivaretar kortsiktige og langsiktige utfordringer og mål.

Forretningsmessig eierrisiko er risikoen for at KfS blir påført negative resultater fra eierposter i strategisk eide selskap og/eller må tilføre ny egenkapital til disse selskapene. Eierselskap defineres som selskaper hvor KfS har en vesentlig eierandel og innflytelse. KfS har ingen eierposter i strategisk eide selskap.

Systemrisiko

Systemrisiko er risiko for at en ustabil finansiell situasjon blir så omfattende at det fører til en systemsvekkelse hvor økonomisk vekst og velferd blir alvorlig skadelidende. I en slik situasjon vil bankvesenet kunne bli utsatt gjennom økte tap og svekket tilgang på innskudd og markedsinnlån. KfS vil kunne bli rammet dersom sparebankene mister tillit i samfunnet. Myndigheter i EU og Norge har etter finanskrisen gjennomført en rekke reguleringer som styrker bankenes motstandsdyktighet mot finansielle kriser. Betydelig økte krav til soliditet og likviditet er slike viktige tiltak.

Medlemmene i KfS er i hovedsak små og mellomstore sparebanker. Vi ser fra tid til annen at mindre sparebanker på grunn av sin størrelse og begrensede ressurser er utsatt for operasjonell risiko. Tradisjonelt har disse bankene likevel klart seg godt i situasjoner med systemkrise blant annet som følge av høy soliditet, høy innskuddsdekning og generelt høy eksponering mot personkundemarkedet. De fleste sparebankene er tilknyttet sparebankallianser. Gjennom alliansene synes det å være en sterk vilje til å støtte hverandre for å opprettholde tilliten til bankene.

KfS yter usikrede lån til bankene. Dersom en eller flere banker får soliditetsproblemer vil KfS være utsatt. Økt soliditet, herunder nye krav til uvektet kjernekapitalandel motvirker denne risikoen. Låntakerne i KfS har gjennomgående høy uvektet kjernekapitalandel. I en systemkrise vil likviditeten i markedet bli dårlig eller forsvinne helt. Som følge av at KfS i svært høy grad matcher forfallsstruktur mellom innlån og utlån vil refinansieringsbehovet til KfS være lavt.

Risiko for uforsvarlig gjeldsoppbygging

Gjennom selskapets modell for oppbygging av egenkapital gjennom medlemsinnskudd vil egenkapitalen alltid stå i et relativt konstant forhold til utlånsporteføljen. Selskapets uvektede kjernekapitalandel er lav, se note 5, som følge av lav risikovekt på selskapets utlån (20%). Dersom det innføres høyere risikovekter på lån til sparebanker vil medlemsinnskuddene og uvektet kjernekapitalandel øke tilsvarende.

Note 3 Egenkapitalbeviskapital

KfS hadde ved utgangen av 2017 en egenkapitalbeviskapital på kr 50 millioner fordelt på 50 000 egenkapitalbevis pålydende kr 1 000. Egenkapitalbeviskapitalen ble tegnet til kurs 103 og ble innbetalt 18. mai 2004.

Egenkapitalbeviskapitalen regnes fra 2014 med som tilleggskapital i kapitaldekningen. Egenkapitalbevisene er ved utgangen av 2017 eiet av til sammen 44 sparebanker og Eiendoms kreditt. Det har ikke vært endringer i eiersammensetningen etter årsskiftet. Egenkapitalbevisenes omsettelighet er i henhold til vedtektene begrenset og betinget av samtykke fra styret i KfS, jfr. allmennaksjeloven §§ 4-15 til 4-17. Egenkapitalbevisene som er registrert i Verdipapirsentralen er ikke børsnotert.

Egenkapitalbevisene med antall egenkapitalbevis per 31.12.2017:

Arendal og Omegns Sparekasse	740	Skudenes & Aakra Sparebank	560
Aurland Sparebank	460	Sparebank 1 BV	1 840
Aurskog Sparebank	920	Sparebank 1 Nordvest	1 380
Berg Sparebank	460	Sparebank 1 Ringerike-Hadeland	920
Blaker Sparebank	460	Sparebank 1 Søre Sunnmøre	920
Eiendoms kreditt AS	5 000	Sparebank 1 Østfold Akershus	1 380
Etne Sparebank	550	Sparebanken Hedmark	920
Evje og Hornnes Sparebank	460	Sparebanken Hemne	550
Fana Sparebank	920	Sparebanken Narvik	920
Flekkefjord Sparebank	920	Sparebanken Sogn og Fjordane	3 220
Haltdalen Sparebank	920	Sparebanken Telemark	920
Harstad Sparebank	920	Sparebanken Vest	4 140
Haugesund Sparebank	920	Sparebanken Øst	2 760
Hegra Sparebank	690	Sparekillingsbanken	920
Helgeland Sparebank	1 840	Søgne og Greipstad Sparebank	1 200
Hjelmeland Sparebank	920	Jæren Sparebank	920
Klæbu Sparebank	920	Tolga-Os Sparebank	690
Larvikbanken	920	Valle Sparebank	460
Lillesands Sparebank	460	Vik Sparebank	920
Luster Sparebank	460	Voss Sparebank	1 840
Meldal Sparebank	460	Ørland Sparebank	460
Sparebank 1 Modum	920	Åfjord Sparebank	460
Neset Sparebank	460		

Note 4 Egenkapitalbevegelse

Egenkapitalbevegelse (1 000 kr)	Balanse 31.12.2017	Årets overskudd	Balanse 31.12.2016
<i><u>Innskutt egenkapital</u></i>			
Medlemsinnskudd	189 330		196 755
Egenkapitalbeviskapital	50 000		50 000
Overkursfond	16		16
Sum innskutt egenkapital	239 346	-	246 771
<i><u>Fri egenkapital</u></i>			
Opptjent egenkapital	6 782	610	6 172
Sum egenkapital	246 128	610	252 943

Med innføringen av CRD IV i 2014 oppfylte ikke lenger egenkapitalbeviskapitalen de nye kriteriene for å kunne telle som ren kjernekapital. Rene kjernekapitalinstrumenter skal dekke den første og proporsjonalt største delen av tap ettersom de oppstår sammenlignet med alle kapitalinstrumenter utstedt av foretaket. I KfS er det medlemsinnskuddene som er den dårligst prioriterte kapitalen. Etter regnskapsregelverket som anvendes må rene kjernekapitalinstrumenter være klassifisert som egenkapital. For å tilpasse foretakets vedtekter til CRD IV ble disse endret i 2014. I vedtektene er medlemsinnskuddet, som tidligere var definert som ansvarlig lånekapital og telte med 50 % i kjernekapitalen og 50 % i tilleggskapitalen, nå å regne som egenkapital. Hele medlemsinnskuddet er dermed ren kjernekapital. Endringene i vedtektene innebærer videre at overskytende midler ved avvikling tilfaller medlemmene proratarisk etter medlemmenes innskudd. Etter vedtektsendringen i 2014 tilfredsstiller ikke egenkapitalbeviskapitalen kravene til å inngå som ren kjernekapital eller annen kjernekapital, det er nå å regne som tilleggskapital i beregningen av kapitaldekningen. I henhold til regnskapslovens § 6-3 har KfS i regnskapet for 2017 ført medlemsinnskuddet opp under egenkapital på en egen linje under «Innskutt egenkapital».

Note 5 Kapitaldekning

(i hele 1000 kr)

Kapitaldekningsreglene setter krav til kapitaldekning for finansforetak. KfS rapporterer kapitaldekningen etter standardmetoden. Kapitaldekningsreglene setter et minimumskrav på 8 % ansvarlig kapital i forhold til en risikovekting av poster i og utenfor balansen, samt krav om ulike buffere som skal dekkes av ren kjernekapital. Tellende ansvarlig kapital for KfS består av følgende elementer:

	2017	2016
Kjernekapital		
Overkursfond	16	16
Annen egenkapital	6 782	6 172
Medlemsinnskudd	189 330	196 755
Fradrag for utsatt skattefordel	0	0
Sum kjernekapital/ ren kjernekapital	196 128	202 943
Tilleggskapital		
Egenkapitalbeviskapital	50 000	50 000
Sum tilleggskapital	50 000	50 000
Sum ansvarlig kapital	246 128	252 943
Risikovektet beregningsgrunnlag	1 083 880	1 179 229
Samlet minimumskrav til ansvarlig kapital	168 001	176 885
Kapitaldekning	22,71 %	21,45 %
Kjernekapitaldekning	18,10 %	17,21 %
Ren kjernekapitaldekning	18,10 %	17,21 %
Uvektet kjernekapitalandel	3,67 %	3,65 %

Spesifikasjon av samlet kapitalkrav

Standardmetoden	2017			2016		
	Bokført balanse	Vektet beløp	Kapital krav	Bokført balanse	Vektet beløp	Kapital krav
Risikovekt						
Multilaterale utviklingsbanker						
0 %	35 009			35 068		
Obligasjoner med fortrinnsrett						
10 %	44 983	4 498	360	44 979	4 498	360
Institusjoner						
20 %	5 253 320	1 050 664	84 053	5 291 947	1 058 389	84 671
50 %				175 005	87 502	7 000
100 %	16 715	16 715	1337,1844	16 220	16 220	1298
Utsatt skattefordel						
Sum risikovektet balanse	5 315 018	1 071 877	85 750	5 563 219	1 166 609	93 329
Motpartsrisiko						
Kapitalkrav for operasjonell risiko 1)		12 002	960		12 620	1 010
Sum beregningsgrunnlag	5 315 018	1 083 880	86 710	5 563 219	1 179 229	94 339
Bufferkrav						
Bevaringsbuffer (2,5%)			27 097			29 481
Motsyklisk buffer (2% fra 31.12.17 og 1,5% fra 30.06.16)			21 678			17 688
Systemrisikobuffer (3%)			32 516			35 377
Samlet bufferkrav i ren kjernekapital			81 291			82 546
Minimumskrav til ansvarlig kapital			168 001			176 885

1) Operasjonell risiko etter basismetoden

Note 6 Geografisk fordeling av utlån og antall banker (mill.kr)

(i mill. kr)

Utlån fordelt etter fylke	2017		2016	
	Antall	Utlån	Antall	Utlån
Akershus	1	150	2	220
Aust-Agder	5	690	6	770
Buskerud	1	100	1	100
Hordaland	3	455	4	485
Møre og Romsdal	6	622	6	689
Nord-Trøndelag	1	155	1	155
Nordland	3	220	3	180
Oppland	1	55	2	55
Oslo	1	75	1	145
Rogaland	3	480	3	512
Sogn og Fjordane	3	330	2	215
Sør-Trøndelag	9	890	9	915
Telemark	2	225	1	150
Vest-Agder	1	150	1	175
Vestfold	1	150	2	300
Østfold	3	425	3	325
Sum	44	5 172	47	5 391

Av lånene som ble utbetalt i 2017 var 42 % med løpetid på tre år eller mer mot 69 % i 2016.

	Antall lån	Forfall 2018	Forfall 2019	Forfall 2020	Forfall 2021	Forfall 2022	Totalt
2013	9	502					502
2014	15	310	505				815
2015	16	410	180				590
2016	33		930	390			1 320
2017	50		170	875	765	135	1 945
Sum	123	1 222	1 785	1 265	765	135	5 172

Engasjementsstørrelse	2017			2016		
	Mill. kr	%	Antall banker	Mill. kr	%	Antall banker
0 – 10 mill.	-	-	-	-	-	-
11 – 25 mill.	-	-	-	45	0,8	2
26 – 50 mill.	260	5,0	6	405	7,5	10
51 – 75 mill.	205	4,0	3	60	1,1	1
76 – 100 mill.	1 225	23,7	13	865	16,0	9
Over 100 mill.	3 482	67,3	22	4 016	74,5	25
Sum	5 172	100,0	44	5 391	100,0	47

Gjennomsnittlig engasjementsstørrelse er per 31.12.2017 kr 117,5 mill. (kr 114,7 mill.).

Låntakere gruppert etter forvaltningskapital og lån	Antall låntakere	Samlet lån	Utnyttelse låneramme
Forvaltningskapital over 10 mrd.	3	325	7 %
Forvaltningskapital 5 - 10 mrd.	3	380	18 %
Forvaltningskapital 3 – 5 mrd.	13	1 597	33 %
Forvaltningskapital 1 – 3 mrd.	24	2 830	79 %
Forvaltningskapital under 1 mrd.	1	40	63 %
Sum	44	5 172	28 %

Note 7 Risikoklassifisering

Norske sparebanker representerer en god risikoklasse. Ingen norsk sparebank har påført sine kreditorer tap siden 1934. Sparebankene er underlagt omfattende tilsyn ved Finanstilsynet og utviklingen i den enkelte bank følges opp av markedsaktører og analytikere.

I sin kredittvurdering av låntakerne legger KfS til grunn det omfattende kredittanalysearbeid som utføres av ratingbyråer, norske meglerhus og banker. Det er i dag flere ulike meglerhus og banker som gir «skyggerating» eller kredittscore til alle norske sparebanker. De største sparebankene har også offisiell rating fra en eller flere anerkjente internasjonale ratingbyråer.

Dersom banken har en offisiell rating fra et ratingbyrå, legger KfS denne til grunn i sin risikoklassifisering. Men dersom banken ikke har en offisiell rating, legger KfS til grunn den «skyggerating» eller kredittscore den enkelte sparebank har hos DNB Markets, SEB, Pareto Securities, Sparebank 1 Markets og Norne Securities. Styret i KfS fastsetter en kredittramme på den enkelte bank. For å få en kredittramme må en bank ha en estimert kredittkarakter (rating) på BBB- eller bedre i et flertall av de eksterne ratinganalyser som KfS benytter ved kredittvurdering av bankene på det tidspunktet lånet innvilges. Kredittkarakter er hentet fra en skala fra AAA (best) til C (dårligst). Karakteren beskriver låntakerens kredittverdighet og evne til å møte sine forpliktelser. Karakteren BBB- (investment grade) eller bedre reflekterer god kredittverdighet og god evne til å møte sine forpliktelser.

Nedenfor er vist en tabell som gir en oppsummering av samlet utlånsvolum til sparebankene ved utgangen av 2017 fordelt på ratingklasse (offisiell rating, «skyggerating» eller kredittscore) fra de fem ulike ratingkildene som KfS benyttet i 2017.

Kredittkarakter *)	DnB 1)	Norne Sec. 2)	SEB 3)	Pareto 4)	Spb 1 Markets 5)	Gjennomsnitt
A+	0,00 %	6,30 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	1,30 %
A	5,30 %	8,90 %	3,40 %	0,00 %	10,15 %	5,50 %
A-	21,70 %	29,90 %	0,00 %	3,40 %	39,87 %	19,00 %
BBB+	45,50 %	41,60 %	29,90 %	24,30 %	28,81 %	34,00 %
BBB	27,60 %	7,60 %	49,10 %	58,90 %	16,24 %	31,90 %
BBB-	0,00 %	5,70 %	0,00 %	13,40 %	3,58 %	4,50 %
BB+	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	1,35 %	0,30 %
ikke ratet	0,00 %	0,00 %	17,70 %	0,00 %	0,00 %	3,50 %
	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %

- 1) DNB Markets; Bank Report 2017
- 2) Norne Securities; Kredittboken 2017
- 3) SEB; Bank Report 2017
- 4) Pareto Securities; Bank-book 2016
- 5) Sparebank 1 Markets; Bankrapport 2017

I figuren under har vi sammenstilt kredittratingen av utlånene i 2017 med tilsvarende tall for 2016 og 2015. Det har det siste året vært et lavere gjennomsnitt i kredittkvaliteten basert på eksterne «skyggeratinger» og kredittscore i forhold til de to forutgående årene. Kredittforeningen har erstattet Swedbank (gir ikke lenger skyggerating til norske sparebanker) med SEB som ratingkilde. SEB har ikke gitt kredittrating til 17% av låntakerne og dette medfører at rating gjennomsnittet går ned. Ellers viser bankenes kredittrating at bankene er solide, har god kredittkvalitet og god evne til å møte sine forpliktelser.

Selv om alle låntakere i KfS er klassifisert i samme risikoklasse gjennomføres det en prisdifferensiering, slik at de som er best ratet, får en lavere pris enn de som er svakest ratet. Gjennom dette får man også med de godt ratede bankene som låntakere. Dermed blir gjennomsnittlig porteføljekvalitet høyere og risikospredningen bedres.

Note 8 Pålydende av sertifikat- og obligasjonslån

(i hele 1000 kr)

	2017	2016
Samlet pålydende av sertifikatlån	-	70 000
Samlet pålydende av beholdning av egne sertifikater	-	-
Samlet pålydende av obligasjonsinnlån	5 086 000	5 253 000
Samlet pålydende av beholdning av egne obligasjoner	-	35 000

Note 9 Innlån

(i hele kr)

Verdipapir- nr. (ISIN)	Lånebeskrivelse	Løpetid	Type lån	Aktuell rente	Neste rente- regulering	Brutto utestående
NO0010669799	FRN KFS36 13/18	18.01.13 - 18.01.18	Senior	2,24 %		202 000 000
NO0010692676	FRN KFS39 13/18	28.10.13 - 29.10.18	Senior	1,84 %	29.01.2018	600 000 000
NO0010697196	FRN KFS40 13/18	27.11.13 - 27.02.18	Senior	1,70 %		394 000 000
NO0010703762	FRN KFS41 14/19	12.02.14 - 12.02.19	Senior	1,62 %	12.02.2018	445 000 000
NO0010725286	FRN KFS44 14/19	09.12.14 - 09.12.19	Senior	1,50 %	09.03.2018	490 000 000
NO0010755234	FRN KFS46 16/19	14.01.16 - 03.04.19	Senior	2,11 %	03.01.2018	465 000 000
NO0010767866	FRN KFS47 16/19	17.06.16 - 17.06.19	Senior	1,75 %	19.03.2018	135 000 000
NO0010768401	FRN KFS48 16/19	24.06.16 - 17.09.19	Senior	1,80 %	19.03.2018	210 000 000
NO0010775216	FRN KFS49 16/20	23.09.16 - 17.09.20	Senior	1,75 %	19.03.2018	555 000 000
NO0010782923	FRN KFS50 17/20	25.01.17 - 10.02.20	Senior	1,50 %	12.02.2018	430 000 000
NO0010791114	FRN KFS51 17/20	11.04.17 - 11.05.20	Senior	1,44 %	12.02.2018	280 000 000
NO0010792963	FRN KFS52 17/21	11.05.17 - 11.05.21	Senior	1,53 %	12.02.2018	435 000 000
NO0010806011	FRN KFS53 17/21	18.09.17 - 17.09.21	Senior	1,45 %	19.03.2018	310 000 000
NO0010812183	FRN KFS54 17/22	11.12.17 - 11.11.22	Senior	1,58 %	12.02.2018	135 000 000
Sum						5 086 000 000
Egenbeholdning						0
Over- og underkurser ved emisjon						4 237 305
Sum i følge regnskap						5 090 237 305

1) Forklaringer:

C:	Call
FRN:	(Floating Rate Note) Lån med flytende (regulerbar) rente.
FF	Lån med fast forfall
RR	Lån med regulerbar rente

Børsnotering

KFS har notert samtlige ordinære obligasjonslån på Nordic ABM (Alternative Bond Market)

Tillitsmann

KFS har inngått tillitsmannsavtale med Nordic Trustee ASA i forbindelse med samtlige ordinære obligasjonslån. Tillitsmannen har ansvaret for at obligasjonseierne rettigheter blir ivaretatt. Tillitsmannen skal bl.a. påse at rentereguleringer og betaling av renter og avdrag skjer i henhold til avtale. Tillitsmannens ansvarsforhold fremgår av lånekontrakten.

Note 10 Verdipapirer

(i hele 1000 kr)

KfS har ikke handelsportefølje av verdipapirer. Porteføljen av obligasjoner inneholder både bank- og finansobligasjoner og ansvarlig lånekapital i bank.

Det har vært følgende bevegelse i porteføljen i løpet av året:

	2017	2016
Bokført verdi 1.1.	146 111	195 822
Tilgang i løpet av året	7 076	10 428
Avgang i løpet av året	-41 501	-60 753
Av og nedskrivninger - tilbakeførte nedskrivninger	-183	614
Bokført verdi 31.12.	111 503	146 111
Markedsverdi 31.12.	111 927	146 244

Verdipapirporteføljen hadde følgende sammensetning ved utgangen av året:

Risikovekt	Debitorgruppe	2017	2016
	0 % Stats- og statsvektede obligasjoner	35 009	35 068
	10 % Bank- og finansobligasjoner (OMF)	44 983	44 979
	20 % Bank- og finansobligasjoner	15 001	25 029
	50 % Bank- og finansobligasjoner	-	25 005
	100 % Ansvarlig kapital i bank	16 510	16 030
Totalt		111 503	146 111
Markedsverdi 31.12.		111 927	146 244

Note 11 Rentederivatavtaler

KfS anvender de vanligste finansielle instrumenter utenom balansen for å styre KfSs renterisiko. KfS har ingen valutarisiko. Avtalene er inngått med anerkjente banker. Kredittrisikoen anses som lav. Per 31.12.17 er det ingen inngåtte avtaler om sikringsforretninger.

Note 12 Renter av utlån til og fordringer på kunder

(i hele 1000 kr)

Renteinntektene på utlån består av renteinntekter fratrasket renterefusjon til låntakerne. Renterefusjonen kommer til utbetaling året etter at den er avsatt.

Renter av utlån til og fordringer på kunder	2017	2016
Brutto renter av utlån og fordringer på kunder	98 933	107 625
Renterefusjon til låntakerne		-7
Renter av utlån til og fordringer på kunder	98 933	107 618

Note 13 Restløpetid og rentereguleringstidspunkt for eiendeler og gjeld

(i hele 1000 kr)

KfS sine eiendeler består i vesentlig grad av mellomlange utlån. Disse er finansiert med obligasjonsinnlån med samme løpetid som utlånene og med egenkapital. KfS tilstreber like tidspunkter for renteregulering av eiendels- og gjeldssiden for å redusere risikoen ved renteendringer og vridning i rentekurven. For å dekke skjevheter mellom innlån og utlån benyttes i tillegg finansielle instrumenter utenom balansen.

Beløp fordelt etter avdragstidspunkt (likviditetsrisiko)

	Sum Balanse	Uten Forfall	Inntil 1 mnd.	1 - 3 mnd.	3 - 12 mnd.	1 - 5 år	Over 5 år
Eiendeler							
Innskudd i og utlån til finansinstitusjoner	55 662		55 662				
Nedbetalingslån til banker	5 172 000		197 000	405 000	620 000	3 950 000	-
Øvrige finansplasseringer	111 503		-	36 011	41 037	34 454	-
Andre eiendeler	10 863		40	10 823	-	-	-
Sum eiendeler	5 350 028		252 701	451 834	661 037	3 984 454	-
	-						
Gjeld							
Lån opptatt ved utstedelse av verdipapirer	5 090 237		202 035	394 212	601 254	3 892 736	
Annen gjeld	13 662		5 740	5 270	2 835	-183	
Sum gjeld	5 103 899	-	207 775	399 482	604 089	3 892 553	-
Egenkapital	246 128	56 798			30 420	154 860	4 050
Sum gjeld og egenkapital	5 350 028	56 798	207 775	399 482	634 509	4 047 413	4 050

Beløp fordelt etter rentereguleringstidspunkt (renterisiko)

	Sum Balanse	Uten regulering	Inntil 1 mnd.	1 - 3 mnd.	3 - 12 mnd.	1 - 5 år	Over 5 år
Eiendeler							
Innskudd i og utlån til finansinstitusjoner	55 662		55 662				
Nedbetalingslån til banker	5 172 000		1 277 000	3 895 000			
Øvrige finansplasseringer	111 503		4 498	107 005			
Andre eiendeler	10 863	10 863					
Sum eiendeler	5 350 028	10 863	1 337 159	4 002 005	-	-	-
Gjeld							
Lån opptatt ved utstedelse av verdipapirer	5 090 237		1 269 127	3 821 110	-		
Annen gjeld	13 662	13 662					
Sum gjeld	5 103 899	13 662	1 269 127	3 821 110	-	-	-
Egenkapital	246 128	246 128					
Sum gjeld og egenkapital	5 350 028	259 790	1 269 127	3 821 110	-	-	-
Avvik før poster utenom balansen	-	-248 927	68 032	180 895	-	-	-
Poster utenom balansen			-	-	-	-	-
Avvik etter poster utenom balansen		-248 927	68 032	180 895	-	-	-

Note 14 Over- og underkurs ved innlån og aktivert gevinst/tap ved realisasjon av sikringsforretninger

(i hele 1000 kr)

Netto over- og underkurs ved innlån	2017	2016
Balanseført 1.1.	-4 326	-10 157
Tilført i perioden	-3 567	1 222
Kostnadsført/inntektsført i perioden	3 656	4 609
Balanseført 31.12.	-4 237	-4 326

Netto balanseførte sikringsforretninger	2017	2016
Balanseført 1.1.	341	76
Tilført i perioden	-770	-573
Kostnadsført/inntektsført i perioden	530	838
Balanseført 31.12.	100	341

Netto over- og underkurser ved innlån er ført som en korreksjonspost til sertifikat- og obligasjonsgjeld i regnskapet. Netto balanseført gevinst og tap ved realisasjon av sikringsforretninger er ført under eiendeler som forskuddsbetalte, ikke påløpte kostnader og under gjeld som mottatte, ikke opptjente inntekter.

Note 15 Nærstående parter

(i hele 1000 kr)

Eiendomskreditt

Eiendomskreditt tok sammen med 49 sparebanker initiativ til etableringen av KfS. Eiendomskreditt har en avtale med KfS om administrasjonssamarbeid. Mellomværende med Eiendomskreditt fremkommer under følgende poster i regnskapet for KfS.

	2017	2016
<u>Resultatregnskapet</u>		
Generelle administrasjonskostnader	764	750
<u>Balanse</u>		
Annen gjeld	144	191
Egenkapitalbeviskaital	5 000	5 000

Det vises for øvrig til note 18 når det gjelder lån gitt av foretaket til øvrige nærstående parter.

Note 16 Innskudd i og utlån til kredittinstitusjoner

I posten inngår bundne innskudd (skattetreksmidler) med kr 149 336 i 2017.

Note 17 Pensjonsforpliktelser og pensjonskostnader

KfS har ikke tegnet kollektiv pensjonsforsikring. Pensjonsrettigheter for ansatte som også arbeider i Eiendomskreditt AS er dekket gjennom forsikring tegnet av Eiendomskreditt.

Utover dette har KfS ikke pensjonsforpliktelser og dermed ingen pensjonskostnader.

Note 18 Utbetalinger og lån til ansatte og tillitsmenn i selskapet

(i hele kr)

	2017	2016
Lån til ansatte 1)	-	-
Lån til representantskapets medlemmer, styre og kontrollkomitémedlemmer samt selskaper hvor nevnte personer er ansvarlig medlem/styremedlem 1)	1 360 000 000	1 472 000 000
Utbetalinger til ansatte og tillitsmenn	2 296 979	2 343 567
<u>Styret</u>		
Peter Frølich	55 000	37 600
Knut Oscar Fleten	39 000	26 700
Oddstein Haugen	39 000	27 950
Tore Karlsen		27 950
Anne Maria Langeland	39 000	27 950
Anne Grethe Sund	39 000	
Sum godtgjørelse til styret	211 000	148 150
<u>Administrerende direktør 2)</u>		
Lars W. Lynngård	726 788	671 000
Trond Tostrup		412 160
Sum godtgjørelse til ledende ansatte	726 788	1 083 160
<u>Revisor 3)</u>		
Revisjon av årsregnskap	140 000	129 131
Annen finansiell revisjon	159 094	54 078
Sum godtgjørelse til revisor	299 094	183 209

1) Inkluderer lån til ledelsen

2) Godtgjørelsen til ledelsen omfatter lønn, pensjonskostnader og andre ytelser. Noen i ledelsen mottar også lønn fra Kredittforeningen for Sparebanker i samsvar med avtalen om administrasjonssamarbeid.

3) Godtgjørelsen gjelder kostnadsført revisjonshonorar inklusiv merverdiavgift

Godtgjørelser til de ansatte er basert på fast lønn og det foreligger ikke bonusordninger for ansatte eller tillitsvalgte. Det foreligger heller ikke avtaler om særskilt vederlag ved opphør eller endring av ansettelsesforhold eller endring i verv. Godtgjørelser til representantskapet utgjør for valgperioden 2017-2018 kr 4 500,- per møte (kr 3 000,- ved telefonmøte). I tillegg har ordfører i representantskapet et fast honorar kr 11 000,- per år. Godtgjørelsene til styret og øvrige tillitsmenn utgjør kun honorarer. Andre godtgjørelser er ikke avtalt.

Note 19 Skattekostnader

(i hele kr)

Utsatt skatt er beregnet på grunnlag av de midlertidige forskjellene som eksisterer ved utgangen av regnskapsåret mellom de regnskapsmessige og de skattemessige verdiene.

	2017	2016
Resultat før skattekostnad	2 598 343	2 921 995
pluss/minus endring i midlertidige forskjeller	1 548 804	-911 120
pluss/minus endring fremførbart underskudd	-4 147 147	-2 010 864
minus ikke skattepliktige inntekter (permanente forskjeller)	1	-11
pluss ikke fradragsberettigede kostnader (permanente forskjeller)		
Skattepliktig inntekt	-	-
Innteksskatt 25%	-	-
pluss formueskatt	88 820	85 908
Sum betalbar skatt	88 820	85 908
pluss/minus for mye(-) lite (+) avsatt skatt i fjor	-	-15
pluss/minus endring i utsatt skatt	649 586	730 496
Årets skattekostnad	738 406	816 389

Avstemming av årets skattekostnad

Resultat før skattekostnad	2 598 343	2 921 995
Beregnet skatt 25 %	649 586	730 499
Bokført skatt	738 406	816 389
Differanse	-88 820	-85 890

Differansen forklares slik

Skatteeffekten av ikke fradragsberettigede kostnader

Skatteeffekt av ikke skattepliktige inntekter

For mye (-) / lite (+) avsatt skatt i fjor

Utsatt skatt 25%

Formueskatt

-	-3
-	-15
-	-
88 820	85 908
88 820	85 890

Utsatt skatt/ skattefordel i balansen

	2017	2016	Endring
Positive midlertidige forskjeller			
Verdipapirgjeld	8 643 431	10 588 771	1 945 341
Negative midlertidige forskjeller som kan utlignes			-
Verdipapirer	-257 359	-895 056	-637 697
Sikkringsforretninger	100 085	341 244	241 160
Fremførbart underskudd	-5 469 444	-9 616 591	-4 147 147
Grunnlag for utsatt skatt/skattefordel (-)	3 016 712	418 369	-2 598 343
Utsatt skatt/skattefordel 25% av grunnlaget	754 178	104 592	-649 586

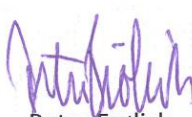
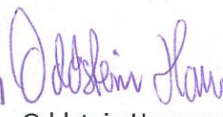
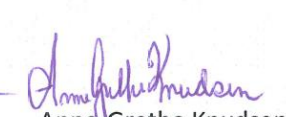
Erklæring i samsvar med verdipapirhandelsloven § 5-5

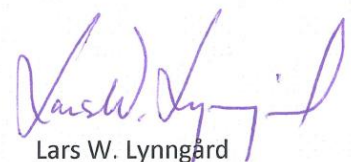
Vi erklærer etter beste overbevisning at årsregnskapet er utarbeidet i samsvar med gjeldende regnskapsstandarder og at opplysningene i regnskapet gir et rettviseende bilde av foretakets eiendeler, gjeld, finansielle stilling og resultat som helhet.

Vi erklærer også at årsberetningen gir en rettviseende oversikt over utviklingen, resultater og stillingen til foretaket, sammen med en beskrivelse av de mest sentrale risiko- og sikkerhetsfaktorer foretaket står overfor.

Bergen, 8. februar 2018

Styret for Kredittforeningen for Sparebanker

				
Peter Frølich	Oddstein Haugen	Anne Maria Langeland	Knut Oscar Fleten	Anne-Grethe Knudsen
Styreleder	Nestleder	Styremedlem	Styremedlem	Styremedlem

Lars W. Lynngård
Adm.direktør

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Til generalforsamlingen i Kredittforeningen for Sparebanker

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert årsregnskapet for Kredittforeningen for Sparebanker som består av balanse per 31. desember 2017, resultatregnskap og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapets finansielle stilling per 31. desember 2017, og av dets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i avsnittet *Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet*. Vi er uavhengige av selskapet i samsvar med de relevante etiske kravene i Norge knyttet til revisjon slik det kreves i lov og forskrift. Vi har også overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Øvrig informasjon omfatter informasjon i selskapets årsrapport bortsett fra årsregnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen. Styret (ledelsen) er ansvarlig for øvrig informasjon. Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet eller kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den ellers viser seg å inneholde vesentlig feilinformasjon. Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon, er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Ledelsens ansvar for årsregnskapet

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvikle selskapet eller legge ned virksomheten, eller ikke har noe annet realistisk alternativ.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon. Feilinformasjon kan skyldes misligheter eller feil og er å anse som vesentlig

dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke de økonomiske beslutningene som brukerne foretar på grunnlag av årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- ▶ Identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten det skyldes misligheter eller feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoen, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll;
- ▶ Opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontrollen som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll;
- ▶ Vurderer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimater og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige;
- ▶ Konkluderer vi på om ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen er hensiktsmessig, og, basert på innhentede revisjonsbevis, hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape betydelig tvil om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det foreligger vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i årsregnskapet. Hvis slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, må vi modifisere vår konklusjon. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet frem til datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapets evne til fortsatt drift ikke lenger er til stede;
- ▶ Vurderer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen, tidspunktet for vårt revisjonsarbeid og eventuelle vesentlige funn i vår revisjon, herunder vesentlige svakheter i den interne kontrollen som vi avdekker gjennom vårt arbeid.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til disponering av resultatet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendige i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Bergen, 8. februar 2018
ERNST & YOUNG AS

Eirik Moe
statsautorisert revisor

Vollane 1, 5105 Eidsvåg

Telefon: 55 33 27 00

E-post: kfs@eiendoms kreditt.no

www.kredittforeningen.no